

ZEALAND BUSINESS COLLEGE SOSU, NÆSTVED

Projekt: **Demokratisk dannelse på ungdomsuddannelserne**
Kunde: **Undervisningsministeriet**
Dato: **November 2017**

1. Baggrund

SOSU Næstved er en del af fusionsskolen SOSU Sjælland, som i alt består af seks SOSU-skoler i henholdsvis Ringsted, Slagelse, Holbæk, Køge og Roskilde. Skolen udbyder både grundforløb 1 og 2, pædagogisk assistentuddannelsen samt social- og sundhedshjælper- og sundhedsassistentuddannelsen. Skolen tiltrækker elever fra et større geografisk område, som udover Næstved blandt andet dækker Faxe, Haslev, Vordingborg og Køge. Skolen har ca. 225 årselever.

Elevsammensætningen på SOSU-uddannelserne er kendetegnet ved at være kvindedomineret med omkring 95 procent kvinder. På pædagogisk assistentuddannelsen er fordelingen mellem mænd og kvinder mere ligelig med ca. to tredjedele kvinder. Skolens elevsammensætning er meget homogen, hvad angår etnisk herkomst, da størstedelen af eleverne på skolen er af dansk oprindelse. På grundforløb 1 kommer eleverne typisk direkte fra folkeskolen og er derfor helt unge, hvorimod aldersspredningen er større på grundforløb 2, hvor nogle elever efter år på arbejdsmarkedet søger ind. En stor del af eleverne ser desuden uddannelsen som et springbræt videre til en efteruddannelse til eksempelvis sygeplejerske, fysio- eller ergoterapeut. På den måde varierer elevernes faglige niveau, da nogle søger ind på uddannelserne på baggrund af deres erfaringer fra praksis, som de ønsker at sætte teoretiske begreber på, og andre søger ind med henblik på at læse videre. Eleverne har derudover typisk valgt skolen til på grund af det praksisnære fokus, som kendetegner alle skolens uddannelser, og eleverne beskriver sig selv som værende drevet af ønsket om at gøre en forskel for andre mennesker.

2. Hvordan definerer man demokratisk dannelse på SOSU Næstved?

På SOSU Næstved forstås demokratisk dannelse som det at have forståelse for og bidrage til fællesskabet. Dermed skal eleverne efter endt uddannelse have en forståelse for, hvordan de som individer, men i særlig grad som myndighedspersoner, spiller en central rolle i samfundet. Eleverne skal også lære at respektere uenighed og det, at mennesker har forskellige ståsteder. Det er et vigtigt element i den demokratiske dannelse, at man kan samarbejde med mennesker, man er uenig med og have forståelse for, at alle i en gruppe har en stemme og ret til at sætte en dagsorden for eget liv. Derudover ses demokratisk dannelse – og de værdier, der er knyttet hertil – som noget, der ligger i naturlig forlængelse af de værdier, eleverne som myndighedspersoner også skal være guidet af. Dette er værdier som respekt for den enkelte, tolerance over for forskellighed og tillid til andre.

3. **Det generelle arbejde med demokratisk dannende læringsmiljøer**

På SOSU Næstved er arbejdet med demokratisk dannelse tæt knyttet til det faglige arbejde på skolen. Lærerne har stort fokus på at klæde eleverne på til at møde mange forskellige typer mennesker i deres arbejde, og i den forbindelse er respekten for den enkeltes holdninger og livsvalg centralt. Her italesætter lærerne, hvordan en demokratisk værdi som respekten for den enkelte bliver meget konkret, da lærerne direkte kan pege på situationer, hvor eleverne er nødsaget til at være rummelige og håndtere borgere, som har en udfordrende og i nogle tilfælde ligefrem provokerende adfærd.

Uligheden mellem behandler og patient gør, at vi skal appellere til, at de skal forstå, at menneskene ikke er deres sygdom, men at de har en sygdom. Det er fx en mega udfordring, når en pige på 24 år bliver svinet til af en demensramt, gammel dame. At lære dem at kunne rumme det og være i det, bruger jeg meget tid på.

- Lærer

SKOLENS ANSATTE ER ROLLEMODELLER

På SOSU Næstved er ledelsen og lærerne opmærksomme på, at de er rollemodeller for eleverne. I løbet af elevernes uddannelsesforløb finder en dannelsesproces sted, og denne skal lærerne være med til at facilitere i undervisningen. Eksempelvis oplever lærerne, at eleverne i starten af uddannelsen kan have svært ved at indgå i diskussioner, fordi de ikke ønsker at være uenige. I den forbindelse er det vigtigt, at lærerne presser eleverne til at diskutere og lærer dem, at det er i orden at være uenige. Omvendt skal lærerne også lære eleverne, hvordan de håndterer en situation, hvor de er meget uenige, på en konstruktiv måde. Her giver de eleverne redskaber til at håndtere, hvis medstuderende (eller borgere) har en holdning, som strider mod deres. Eksempelvis italesætter de overfor eleverne, at de skal gå til hinanden med nysgerrighed i stedet for at tænke, at andre ikke vil dem det godt. På den måde skal eleverne indgå i en professionel relation med hinanden og borgerne.

INTERESSE FOR DET POLITISKE LIV

Lærerne på SOSU Næstved arbejder løbende med at give eleverne en forståelse for den politiske kontekst, de indgår i. Blandt andet fokuserer de på at give eleverne en forståelse for, at lokale politiske valg og beslutninger påvirker deres arbejdssituation, og at de derfor er nødt til at have en holdning og deltage i demokratiet fx ved at stemme til kommunalvalget. Derudover er det vigtigt, at de er opmærksomme på, hvilken lovgivning der er på de områder, de arbejder med, da lovgivningen danner ramme om deres arbejde. Forståelse for samfundsindretningen indebærer også, at eleverne har kendskab til fagforeningerne og deres rolle. Fagforeningens rolle inkluderes eksempelvis i et fag om arbejdsmiljø, hvor eleverne skal reflektere over, hvem de går til, hvis de føler sig presset for hårdt arbejdsmæssigt. På den måde får de et indblik i, hvordan arbejdsmarkedet er indrettet, og hvilken rolle eleverne har i den forbindelse.

Mange elever siger, at de ikke interesserer sig for politik, men det gør de, når de er færdige med uddannelse. Jeg siger blandt andet til dem: "Det betyder noget, hvem der er borgmester i din kommune. Du bliver nødt til at interessere dig, fordi det betyder noget for dit arbejde."

- Lærer

MINIDEMOKRATI I GRUPPEARBEJDET

Lærerne på SOSU Næstved har fokus på, at eleverne skal kunne deltage i diskussionerne og gruppearbejdet i timerne, uanset hvem de ender i gruppe med. Dette indebærer også, at de skal få en forståelse for, at alle skal have lov at deltage, og at deltagelse er nødvendigt for, at gruppearbejdet lykkes. Derfor sammensætter de også ofte grupperne, som eleverne skal arbejde i, da det er vigtigt, at de lærer, at de ikke altid skal arbejde sammen med dem, de er enige med. Eleverne italesætter ligeledes de lærersammensatte grupper og er opmærksomme på, at de skal lære, at man ikke altid selv kan bestemme, hvem man vil arbejde med i sit kommende arbejdsliv.

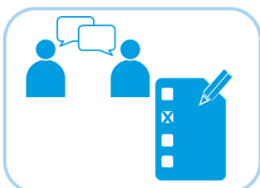
Underviserne tvinger os til at tage ansvar i forhold til at løse problemerne, når de opstår [i gruppearbejdet].

- Elev

4. Konkrete eksempler på den gode praksis

På SOSU Næstved arbejdes der løbende med at skabe demokratisk dannende læringsmiljøer. De følgende eksempler afspejler i større eller mindre grad fire grundlæggende dimensioner af demokratisk dannelse, der er illustreret via nedenstående ikoner. Definitionen af demokratisk dannelse tager udgangspunkt i inputs fra forinterviews med dialogforummets medlemmer og afspejler således en tværgående opsummering af medlemmernes forståelse af begrebet.

Deltagelse i såvel det formelle som det uformelle demokrati

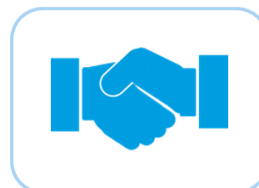
Holdning til demokratiske processer og præmisserne bag

Viden om demokratiske institutioner og beslutningsprocesser

Respekten for det enkelte individs rettigheder

For hvert eksempel vil det via ovenstående ikoner illustreres, hvilke dimensioner af demokratisk dannelse eksemplet primært relaterer sig til. Det skal dog pointeres, at brugen af ikonerne er en del af fortolkningsarbejdet, hvorfor nogle afsnit omhandlende de virkningsfulde mekanismer kan indeholde flere eller færre ikoner, end vi har anvist.

EKSEMPEL 1 – KOMMUNALVALGSDEBAT

Ramme: Kommunalt arrangeret

Deltagere: Alle skolens elever og ungdomspolitikere fra forskellige partier

Sted: I klasselokaler og større auditorium

Indhold:

I forbindelse med kommunalvalget afholdt skolen i samarbejde med kommunen en debat på skolen, hvor fem ungdomspolitikere skulle debattere forskellige demokratiske problemstillinger med skolens elever. Arrangementet startede med, at eleverne blev delt op i grupper af 25 elever og fordelt på klasselokaler med to politikere i hver gruppe. Herefter blev de bedt om at tage stilling til problemstillinger så som: Skal der skæres i ældreområdet for at kunne forhøje SU'en? I klasselokalerne skulle eleverne efterfølgende flytte sig fysisk hen til hvert sit hjørne alt afhængig af, om de var for/imod eller ikke vidste, hvad de mente. Efterfølgende blev alle eleverne samlet og skulle overvære en debat mellem ungdomspolitikere. Her kunne eleverne både stille spørgsmål til politikerne, samtidig med at ordstyreren kunne stille spørgsmål til eleverne, som med røde og grønne kort kunne indikere, om de var enige eller uenige i udsagnet.

Jeg fik meget ud af det. Jeg blev meget afklaret i forhold til, hvad jeg mener.

- Elev

Virkningsfulde mekanismer:

Debatten medførte, at eleverne blev mere opmærksomme på deres politiske ståsteder, da de fik et indblik i, hvad de forskellige partier står for. På den måde blev deres viden øget både i forhold til konkrete politiske temaer, men også i forhold til hvorfor det er vigtigt at deltage i demokratiet.

Gennem aktiviteter, hvor eleverne fysisk skulle flytte sig i lokalet eller række et kort i vejret alt afhængig af, om de var enige eller uenige, blev det langt nemmere for alle eleverne at deltage på tværs af deres viden om politik.

EKSEMPEL 2 – KOMMUNALBESTYRELSE I KLASSELOKALET

Ramme: Undervisningsforløb

Deltagere: Elever i en klasse og lærer

Sted: Klasselokale

Indhold:

I et undervisningsforløb arrangerede en lærer en aktivitet, hvor eleverne skulle lade som om, at de var i en kommunalbestyrelse. Eleverne fik et samlet beløb, de kunne prioritere indenfor, og skulle dernæst diskutere, hvilke velfærdsydelser de ville spare på, og hvilke de ville opprioritere. Eksempelvis skulle eleverne diskutere, om de ville bygge en cykelsti eller en idrætshal og om de ville skære på normeringerne i daginstitutioner eller ej. Efter eleverne havde diskuteret fordelingen af midler, bad læreren dem reflektere over spørgsmål som: Hvorfor er det svært at træffe beslutningerne? Hvilket pres er der udefra? Hvad hvis der havde været 200 forældre imod forslaget?

Man tror det ikke, men de går op i det med liv og sjæl. Men det skal være nogle ting, som er vedkommende for dem.
- Skoleleder

Virkningsfulde mekanismer:

Ifølge læreren deltog eleverne entusiastisk i diskussionen om, hvad der burde prioriteres, og fik på den måde erfaringer med at indgå i en politisk diskussion.

Det vigtige var i den forbindelse, at dilemmaerne var vedkommende for eleverne, da det gjorde, at de kunne relatere til dem og derved tage stilling til dem.

Gennem diskussionerne blev eleverne ligeledes nødt til at indgå kompromiser, og på den måde fik de et indblik i, hvordan det politiske system fungerer.

EKSEMPEL 3 – OPLÆG MED SILAS HOLST OM MOBNING

Ramme: Fleksibel læringszone hver torsdag

Deltagere: Alle skolens elever

Sted: I multirum

Indhold:

Hver torsdag har skolen en fleksibel læringszone, som indebærer, at skolen afholder større fællesarrangementer. En torsdag holdt Silas Holst oplæg om mobning. Han kom med sin personlige beretning om at være blevet mobbet og komme ud på den anden side. Samtidig snakkede han om, at mennesker generelt har mange fordomme om hinanden, og at man bør prøve at smide fordommene og i stedet gå til andre mennesker med et åbent sind. Derudover var et element i oplægget, at man skal være til stede i de sammenhænge, man er i, i stedet for at sidde med sin mobiltelefon i hånden. Disse temaer gjorde stort indtryk på eleverne og de fik efterfølgende mulighed for at diskutere oplægget med hinanden i undervisningen.

Man har mange fordomme omkring andre. Hvis naboer har blå hår tænker man allerede, at hun må være sindssyg. Og sådan er et jo også her. Hvis man ser en meget tynd, tænker man, at hun aldrig får noget at spise. Så fokus bør i stedet være på at acceptere, at folk er forskellige.

- Elev

Virkningsfulde mekanismer:

Debatten medførte, at eleverne fik en øget respekt for hinanden, da de blev opmærksomme på, hvilke fordomme de har over for andre mennesker.

Samtidig gav det eleverne lyst til at deltage i en diskussion om, hvordan man som menneske skal opføre sig over for andre.

5. Opsamling

Skolen er optaget af, at eleverne skal have en forståelse for, hvilken rolle de som individer spiller i samfundet. Den demokratiske dannelse finder ifølge lærerne sted, når eleverne undervises i, hvordan de som fagpersonale skal interagere med patienter. Her er fokus på, at eleverne skal udvise respekt, være tolerante og have tillid. Dog skal eleverne ligeledes kræve at blive behandlet på samme måde, og dermed er det ikke blot værdier, som er relevante i arbejdssammenhæng, men ligeledes værdier, som føder direkte ind i den demokratiske dannelse af eleverne.

Lærerne har desuden fokus på, at eleverne skal få en forståelse for, at politik i høj grad vedrører dem og deres arbejdsliv, hvorfor de er nødsaget til at tage stilling. Dette indebærer også, at eleverne skal reflektere over, hvorfor de eksempelvis er medlem af en fagforening, og hvilke rettigheder de som borgere i et demokratisk samfund har.